

Polska edukacja seksualna typu A na tle europejskim

Szkolna edukacja seksualna prowadzona jest obecnie w większości krajów europejskich, ale jej podstawy aksjologiczne nie są wszędzie takie same.

W polskich szkołach od 1998 roku realizowany jest przedmiot *Wychowanie do życia w rodzinie* dla wszystkich uczniów w wieku 11–18 lat. **Głównym celem nauczania jest przygotowanie młodych ludzi do życia w małżeństwie i rodzinie oraz wychowanie do przedmałżeńskiej abstynencji seksualnej.** Nie propaguje się antykoncepcji, ale duży nacisk kładzie się na ekologię płodności i naturalne planowanie rodziny. Uczniowie otrzymują podstawową wiedzę dotyczącą rozpoznawania okresów płodnych i niepłodnych w cyklu kobiecym.

W zdecydowanej większości krajów realizowana jest inna wersja tej edukacji, w której małżeństwo i przedślubną abstynencję uznaje się wprowadzić za wartości, ale traktuje się je opcjonalnie. Podkreśla się natomiast, że człowiek ma prawo do realizacji swoich potrzeb seksualnych nawet jeśli nie zamierza wchodzić w relację małżeńską. Aby jednak zaspokajanie potrzeb seksualnych było bezpieczne, przekazuje się wiedzę na temat antykoncepcji i chorób przenoszonych drogą płciową. Warto dodać, że eksperci reprezentujący europejski oddział WHO oraz Federalne Centrum

Edukacji Zdrowotnej (BZgA) – autorzy wydanego w 2010 roku w Kolonii dokumentu *Standardy edukacji seksualnej w Europie* (*Standards for Sexuality Education in Europe*) – postulują, aby taki model edukacji seksualnej uznać za wzorcowy dla wszystkich krajów.

Postawy seksualne młodzieży kształtują się pod wpływem różnych czynników i środowisk – rodziny, grup rówieśniczych, religijnych, wzorców lansowanych przez media, ale przekaz szkolny jest w tym zakresie bardzo istotny.

Warto zadać pytanie, jak przedstawiają się zachowania seksualne młodzieży w krajach realizujących program edukacji seksualnej budowany na odmiennych założeniach aksjologicznych. **Czy edukacja promująca wzorzec tzw. bezpiecznego seksu opartego na stosowaniu antykoncepcji rzeczywiście prowadzi do obniżenia liczby nieplanowanych ciąż wśród nastolatków i czy wpływa na spadek poziomu aborcji?**

Odpowiedzi na powyższe pytania przynoszą wyniki analizy porównawczej dotyczącej czterech krajów europejskich: Polski – w której realizowany jest program edukacji seksualnej typu A – o charakterze „proabstynencyjnym i „prorodzinnym” oraz Szwecji, Wielkiej Brytanii i Niemiec – czyli krajów o rozwiniętej edukacji permissywnej typu B. Do przeprowadzenia analizy wykorzystano wyniki zaczerpnięte z oficjalnych źródeł statystycznych.

Wybrane charakterystyki zachowań seksualnych nastolatków w wybranych krajach europejskich (2015 rok)

L.p.	Wyszczególnienie	Polska	Szwecja	Wielka Brytania	Niemcy
1.	Odsetek nastolatków z inicjacją seksualną w wieku 15 lat * Chłopcy Dziewczeta	19 13	31 32	26 32	20 24
2.	Liczba żywych urodzeń na 1000 nastolatków w wieku 15–19 lat	12,1	4,4	14,3	7,8
3.	Liczba legalnie przeprowadzonych aborcji na 1000 nastolatków w wieku 15–19 lat	0,05	14,4	13,7	2,4
4.	Udział aborcji dokonanych przez nastolatki w wieku 15–19 w ogólnej liczbie aborcji (w %)	5,4	9,6	13,8	4,7
5.	Liczba legalnie przeprowadzonych aborcji na 1000 żywo urodzonych dzieci przez nastolatki w wieku 15–19 lat	4,6	3250,0	960,4	303,1

*Dane dotyczą 2010 roku

Źródło: Wiersz 1: Currie C. et al. (eds.), *Social Determinants of Health and Well-being among Young People. Health Behaviour in School-aged Children (HBSC) Study: International Report from the 2009/2010 Survey*, Copenhagen, WHO Regional Office for Europe, 2012 (Health Policy for Children and Adolescents, No. 6, s. 174). Wiersze 2-5: Eurostat http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/statistics/search_data. Obliczenia własne.

Z zamieszczonych w tabeli informacji wynika jasno, że częstotliwość występowania tzw. ryzykownych zachowań seksualnych (bardzo wczesnej inicjacji seksualnej, przerywania ciąży) jest wśród polskich nastolatków o wiele mniejsza niż wśród ich rówieśników w krajach, w których realizowany jest program permissywnej edukacji seksualnej. Komentarza wymaga informacja o relatywnie wysokiej w Polsce – w porównaniu ze Szwecją i Niemcami – częstotliwości urodzeń dzieci przez nastoletnie matki [*adolescent fertility rate*] (wiersz 2 w tabeli). Należy podkreślić, że przeważającą część tych matek stanowią kobiety wprowadzające bardzo młode, ale w świetle prawa pełnoletnie (18- i 19-latkę)¹, z których pewna część jest już zamężna². Macierzyństwo w bardzo młodym wieku nie zawsze więc jest synonimem „samotnego” rodzicielstwa, choć nie można zaprzeczyć, że jest nim bardzo często. Niższy jest również u nas odsetek urodzeń pozamałżeńskich³.

Warto również zwrócić uwagę na informacje dotyczące przerywania ciąży przez nastolatki. Różnice między Polską a innymi krajami europejskimi są w tym zakresie uderzające. Zarówno wskaźnik przerwania ciąży przez dziewczęta w wieku 15-19 lat, jak i udział przerwania ciąży przez nastolatki w ogólnej liczbie legalnie dokonanych aborcji jest w Polsce od wielu lat znacząco niższy niż w pozostałych krajach⁴.

Analizując informacje zawarte w tabeli trzeba zauważyć, że między Polską a pozostałymi krajami występują także charakterystyczne różnice dotyczące aktywności seksualnej najmłodszych nastolatków. Z przytoczonych danych wynika nie tylko to, że **w krajach realizujących program typu B kontakty seksualne podejmowane przez adolescentów mają miejsce częściej niż w naszym kraju**, ale również i to, że 15-letnie dziewczęta „wyprzedzają” chłopców w zdobywaniu doświadczeń seksualnych. Częściej niż chłopcy podejmują pierwszy stosunek.

Z przedstawionej analizy wynika jasno, że realizacja edukacji seksualnej typu B nie eliminuje problemu nieplanowanych ciąż i aborcji u nieletnich, nie zabezpiecza też skutecznie przed chorobami przenoszonymi drogą płciową. Zdecydowanie lepsze wyniki przynosi w tym zakresie realizowany w naszym kraju program „wychowania do życia w rodzinie”, czyli edukacja seksualna typu A.

Przypisy:

¹ W 2015 roku 76,4% matek w wieku 15–19 lat stanowiły kobiety w wieku 18–19.

² W 2015 roku 16,8% matek w wieku poniżej 19 lat, było mężatkami

³ W 2015 roku odsetek urodzeń pozamałżeńskich wynosił: w Polsce – 24,6%, in Niemczech – 35%, w Wielkiej Brytanii – 47,9% i w Szwecji – 54,7%

⁴ W 2015 roku Polska plasowała się pod tym względem na pierwszym miejscu w Europie.

Opracowanie:

Polskie Stowarzyszenie
Obrońców Życia Człowieka